EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 8.11.2023
COM(2023) 694 final

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN

TIL EUROPA-PARLAMENTET

Om aktiviteter og høringer foretaget af Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse omhandlet i artikel 31 i forordning (EU) 2019/125 om handel med visse varer, der kan anvendes til henrettelse, tortur eller anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf

1. Indledning

I henhold til artikel 31, stk. 4, i forordning (EU) 2019/125 af 16. januar 2019 om handel med visse varer, der kan anvendes til henrettelse, tortur eller anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf[1] ("forordningen"), skal Kommissionen forelægge Europa-Parlamentet en årlig rapport om de aktiviteter, undersøgelser og høringer, som Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse har foretaget. Rapporten må ikke underminere fysiske eller juridiske personers forretningsmæssige interesser.

Denne rapport indeholder oplysninger om aktiviteterne i Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse i 2022.

2. Relevante retsregler

Formålet med forordningen er at forhindre på den ene side henrettelse og på den anden side tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf i lande uden for EU ved at begrænse handelen med visse varer. I forordningen skelnes der mellem:

- varer, der i sagens natur indebærer misbrug og ikke bør handles overhovedet (bilag II), og
- varer, som kan anvendes til tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (bilag III) eller til henrettelse (bilag IV), men som også kan anvendes til lovlige formål såsom retshåndhævelse eller terapeutiske formål.

Handel med de varer, der er opført i bilag II, III og IV, er underlagt visse restriktioner. Med hensyn til forordningen gælder det navnlig, at den:

i. forbyder import til, eksport fra og transit gennem EU af varer, der er opført i bilag II, og som ikke har noget andet praktisk anvendelsesformål end henrettelse eller tortur. Den forbyder enhver form for teknisk bistand i forbindelse med sådanne varer, herunder oplæring i brugen af dem. Den forbyder også reklame for sådanne varer i trykte medier, på internettet, i TV eller radio og at udstille eller udbyde dem til salg på en udstilling eller messe

ii. kræver forudgående tilladelse i hvert enkelt tilfælde til eksport af varer, der er opført i bilag III, og som kan anvendes til tortur, men også til andre lovlige formål (f.eks. retshåndhævelse). Der kræves også forudgående eksporttilladelse til levering af teknisk bistand eller mæglervirksomhed i forbindelse med denne kategori af varer. Bilag III omfatter ikke:
    a) skydevåben, der er omfattet af forordning (EU) nr. 258/2012[2]

[1] EUT L 30 af 31.1.2019, s. 1. Efter flere ændringer blev Rådets forordning (EF) nr. 1236/2005 af 27. juni 2005 om handel med visse varer, der kan anvendes til henrettelse, tortur eller anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (EUT L 200 af 30.7.2005, s. 1), efterfølgende kodificeret som forordning (EU) 2019/125.

[2] Forordning (EU) nr. 258/2012 af 14. marts 2012 om gennemførelse af artikel 10 i De Forenede Nationers protokol om bekæmpelse af ulovlig fremstilling af og handel med skydevåben og dele, komponenter samt ammunition hertil, der supplerer De Forenede Nationers konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet ("FN's våbenprotokol"), og om fastsættelse af udførselstilladelse og indførsels- og

b) produkter med dobbelt anvendelse, der er omfattet af forordning (EU) 2021/821[3], eller
c) varer, der er omfattet af betingelserne i Rådets fælles holdning 2008/944/FUSP[4]

iii. og regulerer handelen med varer i bilag IV, der kan anvendes til henrettelse (f.eks. ved brug af dødssprøjter), men som også kan anvendes til lovlige terapeutiske formål. Der er indført en særlig tilladelse (generel EU-eksporttilladelse) for at kontrollere eksporten af sådanne varer og for at forhindre, at de anvendes i dødssprøjter til brug ved henrettelser, uden at begrænse handelen med sådanne midler til medicinske, veterinære eller andre legitime formål.

3. Aktiviteter i Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse

Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse blev oprettet i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/2134[5] med henblik på at undersøge spørgsmål vedrørende anvendelsen af forordningen.

Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse fungerer som en platform for eksperter fra medlemsstaterne og Kommissionens tjenestegrene til at udveksle oplysninger om administrativ praksis og drøfte spørgsmål om fortolkning af forordningen, tekniske spørgsmål med hensyn til de varer, der er opført, udviklingen i relation til forordningen og eventuelle andre spørgsmål, der måtte opstå. Kommissionen hører også Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse i forbindelse med udarbejdelsen af delegerede retsakter i overensstemmelse med den interinstitutionelle aftale om bedre lovgivning af 13. april 2016[6].

Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse holdt to virtuelle møder i 2022 den 12. maj og den 1. december for at udveksle oplysninger om en række spørgsmål (sammenfattet nedenfor) vedrørende forordningens gennemførelse.

3.1 Udvikling i forbindelse med basisretsakten

Der blev ikke vedtaget nogen delegerede retsakter om ændring af forordningen i 2022.

3.2 Handelsoplysninger: indberetning af data

Kommissionen gjorde status over den årlige rapport, jf. forordningens artikel 26, stk. 3. Navnlig blev der fremlagt data for 2021 fra alle myndighederne i medlemsstaterne og fra Det Forenede Kongerige[7], som udgør grundlaget for Kommissionens udarbejdelse af den årlige

transitforanstaltninger for skydevåben og dele, komponenter samt ammunition hertil (EUT L 94 af 30.3.2012, s. 1).

[3] Forordning (EU) 2021/821 af 20. maj 2021 om en EU-ordning for kontrol med eksport, mæglervirksomhed, teknisk bistand, transit og overførsel i forbindelse med produkter med dobbelt anvendelse (omarbejdning) (EUT L 206 af 11.6.2021, s. 1).

[4] Rådets fælles holdning 2008/944/FUSP om fælles regler for kontrol med eksport af militærteknologi og -udstyr (EUT L 335 af 13.12.2008, s. 99).

[5] Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/2134 af 23. november 2016 om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 1236/2005 om handel med visse varer, der kan anvendes til henrettelse, tortur eller anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (EUT L 338 af 13.12.2016, s. 1).

[6] EUT L 123 af 12.5.2016, s. 1.

[7] Forordning (EU) 2019/125 indgår i bilag 2 til protokollen om Nordirland (punkt 47 Andet) (EUT L 29 af

rapport til Europa-Parlamentet og Rådet. Kommissionen fremlagde desuden oplysninger om handelsdataene i denne rapport, da den var blevet vedtaget[8].

I den forbindelse gjorde Kommissionen Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse opmærksom på, at det er obligatorisk for de kompetente myndigheder at meddele, når der gives afslag, ved hjælp af det elektroniske system for produkter med dobbelt anvendelse (DUeS).

3.3 Kommissionens uformelle ekspertgruppe

Kommissionen orienterede løbende Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse om aktiviteterne i den uformelle ekspertgruppe, der blev nedsat i overensstemmelse med konklusionerne i Kommissionens rapport om revision af forordning (EU) 2019/125[9]. Den uformelle gruppe ser på forskellige aspekter (f.eks. fortalervirksomhed, retshåndhævelse, forskning og told). Gruppens funktion er udelukkende rådgivende og supplerer den, der varetages af Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse.

I 2022 blev Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse løbende orienteret om drøftelserne i den uformelle ekspertgruppe vedrørende FN's proces hen imod "torturfri handel" (jf. punkt 3.4 nedenfor). Kommissionen underrettede navnlig Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse om indlæggene i forbindelse med høringen af FN's Gruppe af Regeringseksperter og om eventuelle standarder på dette område. Følgende var blandt de vigtigste aspekter, som den uformelle gruppe drøftede: hensynet til handel med varer beregnet til dødsstraf i den overordnede proces, eksempler på traktater og/eller rammekonventioner, hvorpå der kunne etableres visse paralleliteter, behovet for at indarbejde en vis grad af fleksibilitet for at sikre bredere konsensus om centrale væsentlige principper/krav, præference for tilgange, der medfører juridisk bindende forpligtelser, samt behovet for yderligere samarbejde med en stor gruppe lande.

3.4 Torturfri handel — regional og international udvikling

Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse fungerede som et forum for udveksling af oplysninger og bevidstgørelse om den regionale og internationale udvikling på området torturfri handel.

Kommissionen ajourførte de delegerede fra Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse om den endelige rapport fra FN's Gruppe af Regeringseksperter[10], som blev vedtaget den 30. maj 2022. Rapporten fra FN's Gruppe af Regeringseksperter behandlede følgende emner: i) gennemførligheden af fælles internationale standarder, ii) omfanget af varer, der skal tages i betragtning, og iii) forslag til parametre for en række muligheder for at fastlægge fælles internationale standarder på området.

31.1.2020).

[8] COM(2022) 567 final af 31.10.2022.

[9] COM(2020) 343 final af 30.7.2020.

[10] Generalsekretæren udnævnte i juli 2021 regeringseksperter fra følgende 10 stater: Cameroun, Cypern, Danmark, Ecuador, Elfenbenskysten, Estland, Rusland, Singapore, Tyskland og Uruguay.

FN's Gruppe af Regeringseksperter fremsatte konkrete forslag til, hvilke varekategorier der kunne være omfattet, og hvilke former internationale standarder kunne antage. I rapporten drøftes navnlig muligheden for at udarbejde standarder for fire varekategorier, nemlig:

i. varer, der ikke har anden praktisk anvendelse end tortur og mishandling
ii. varer, der kan anvendes til tortur og mishandling
iii. varer, der ikke har anden praktisk anvendelse end henrettelse
iv. varer, der kan anvendes til henrettelse.

I erkendelse af at der ikke er enighed blandt FN's regeringseksperter om handelen med varer, der anvendes til henrettelse, foreslås det i rapporten, at de behandles særskilt ved en tilvalgsmekanisme. Desuden argumenteres der overbevisende i rapporten for, at FN's Generalforsamling nedsætter en arbejdsgruppe med henblik på at udarbejde internationale standarder for torturfri handel.

Eksperter, der var inviteret fra Amnesty International og Omega Research Foundation, gav også Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse en redegørelse for deres forskning og arbejde til støtte for indførelsen af en traktat om torturfri handel inden for rammerne af civilsamfundets kampagne "Protect the protest". Kampagnen omfatter opsøgende arbejde, som går ud på at få stater til at udvikle regional og international kontrol og til at bakke op om FN-processen, som støttes af et netværk af civilsamfundsorganisationer. De inviterede eksperter redegjorde for: 1) udviklingen i de senere år af tortur og mishandling uden frihedsberøvelse i forbindelse med undertrykkelse af fredelige protester, som kombineres med restriktiv lovgivning, vilkårlig tilbageholdelse, kriminalisering af protester, ulovlig masseovervågning og målrettet overvågning samt ulovlig brug af og handel med mindre dødbringende udstyr, og 2) deres holdning til de væsentlige elementer i en eventuel traktat om torturfri handel, der skal bidrage til at forebygge tortur og anden mishandling ved at fastsætte solide internationale standarder.

3.5 Andet

Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse blev også orienteret om:

- Ruslands angrebskrig mod Ukraine

I betragtning af Ruslands angrebskrig mod Ukraine og stigende intern undertrykkelse af modstandere af krigen bemærkede Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse, at der er behov for at udvise ekstra forsigtighed med hensyn til at imødekomme eventuelle anmodninger om at eksportere varer, der er opført i forordningen, navnlig varer til retshåndhævelse og/eller oprørskontrol, til Rusland eller Belarus. I den forbindelse blev Koordinationsgruppen for Torturbekæmpelse informeret om, at listen over produkter, der er omfattet af restriktioner, og som kan bidrage til Ruslands militære og teknologiske forbedring eller til udviklingen af landets forsvars- og sikkerhedssektor, er blevet udvidet. Listen omfatter visse elektroniske komponenter, yderligere kemikalier og varer, der kan anvendes til henrettelse, tortur eller anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling.

- Iran

I betragtning af den alarmerende stigning i antallet af ulovlige drab og andre menneskerettighedskrænkelser i Iran (siden protester brød ud i midten af september 2022 med troværdige beretninger om ulovlig anvendelse af dødbringende magt, men også brug af dødsstraf som et redskab til intimidering og politisk undertrykkelse) har Kommissionen understreget, at der er behov for at udvise ekstra forsigtighed med hensyn til at imødekomme eventuelle anmodninger om at eksportere varer, der er opført i forordningen, navnlig varer til retshåndhævelse og/eller oprørskontrol, til Iran.